

Posudek oponenta

Oponent: **ThLic. Prokop Brož**

Student: **Jan Krbec**

Práce: *Pseudonáboženské prvky v diktátorských systémech. Na příkladu Turkmenistánu*

- bakalářská práce -

V předložené bakalářské práci student Jan Krbec pojednává o problému pseudonáboženství, které se objevuje v některých diktátorských systémech, jak sám toto téma pojmenoval již v názvu práce. Na necelých 73 normostranách rozvrhl látku do dvou částí, jež jsou uvedeny a mají svůj formálně zpracovaný závěr. K práci patří ještě anglický excerpt, seznam literatury a použitých zkratk, nakonec sestaven obsah celé práce.

Na práci je třeba *ohodnotit* rozvržení látky do dvou hlavních částí, nazvaných „studijní část“ a „autorská část“. Dále je třeba pochválit pěkně zpracované poznatky o Turkmenistánu (str. 38-44) a vůbec pokus studenta tuto problematiku zpracovat.

Oponentský posudek nyní přistupuje *ke kritickému* hodnocení práce.

1. Ve své myšlenkové výstavbě je práce prokládána metodologickými vsuvkami (např. str.4.6.9.18.21.26 atd.), které mají upozornit na vnitřní provázanost struktury práce. Poměrně časté sliby na probrání jakoby nedokončeného výkladu práci přinejmenším zneřehledňují; krom toho jsem se leckdy očekávaného zevrubnějšího vysvětlení nedočkal. Velkolepý metodologický rozvrh, popsáný na str. 44 není naplněn: 1. posbírání paralelních prvků z náboženské oblasti a použití analogické metody k podchycení jejich okolností, které umožní *označit jev jako pseudonáboženský*. 2. Ozřejmit způsob hodnocení předmětných projevů. Zde se autor rozhodl k tomu, že by bylo třeba se klonit k [výrazně] většinovému náboženství, tj. islámu. Ale student se nakonec rozhodne pro křesťanské posouzení daných jevů, resp. vezme jev Ježíšovy historické postavy a tu přeměří ještě pohledem islámu. Jakkoli je to učiněno povrchně – není zde dostatečně doloženo již existujícími studiiemi k tomuto tématu – sveze se pozornost na postavu „proroka“. 3. Evidence prvků, které nábožensky konotují postavu Tūrmenbašyho a 4. text *Ruhnama*. Ptám se: co nám vlastně tato metoda chce přinést? Uchopení proroka jako významné náboženské postavy má vygenerovat řadu kritérií, jimiž pak autor bude hodnotit postavu diktátora? Studentem předložená metoda trpí základním nedostatkem: *medotologicky* nejsou první dva body a poslední dva body spojené. Jsou ideově spojené autorovým záměrem postavit do paralely významnou postavu v křesťanství/islámu a postavu Tūrmenbašyho a –protože toho posledního pojímá jako pseudonáboženský projev - přistupuje k hodnocení, které ovšem z řečeného přímo nevyplývá. Protože máme metodicky jako autentický projev vůdcovské postavy popsanou *prorockou postavu*, ostatní typologie mohou, ale i nemusí být neautentické.

Tedy: Buď student měl být důsledný, nebo se držet obecnějšího, méně ambiciózního projektu a přiznat, že jde o velmi volné srovnání.

2. S tím velmi úzce souvisí druhá, koncepčně velmi závažná námitka: je možné pro takto kategoriální otázku (postava diktátora) vycházet jen z židovství, křesťanství či islámu, aniž by nebyly zohledněny takové náboženské systémy, které *právě s vůdčí postavou* počítají (starověký Egypt či Sumer, Čína, Japonsko)?
3. Druhé, vážné kritice podrobují práci s prameny. Je jasné, že autor nemohl vše vymyslet sám. Je naopak velmi korektní – zvláště na úrovni bakalářské práce – opřít se o vědecké autority. Student jich avizuje několik: Maier, Horák, Arendt, Gauchet. Jedině o Horáka nám student umožní vstup do celé publikace; u stěžejní práce Maierovy či Hanny Arendt po přečtení bakalářské práce máme dojem, že stránky, na kterých autoři mají co k problematice říci, jsou zpravidla dvě až tři, v intervalu desítky či několik desítek. Což vede k úvahám, že si student spíše pro své teze vypůjčil myšlenky autorit, než aby věrně reprodukoval nejen doslovné znění, ale vizi citovaného autora.
4. Další kritická poznámka se týká jazyka. Autor používá velmi stylizovaných svět, které jsou – a to je třeba velmi pochvalně ohodnotit – korektní, jsou ve své výstavbě přesné. Ovšem pro bakalářskou práci výrazy jako „sociální klima přesycené racionalitou a převážnou odtažitostí vůči transcendentnu“ (str. 31, pozn. 144), nebo „takřka hypnotizující se konečně jeví prezentovaná paralela myšlenek obou autorů“ (str. 32) a řada podobných rétoricky nabitých vyjádření bohužel nepomáhají domoci se skutečného obsahu; do vědeckého pojednání patří jen velmi uvážlivě a v rozumné míře.
5. Poslední okruh námitek je věnován čistě formální stránce textu. Práce je velmi pečlivě napsána, je tam opravdu minimálně překlepů, bohužel jeden zůstal hned v titulu práce, kdy vypadlo „k“. Citování pramenů je možné, pokud se týká Písma svatého, přímo v textu. U známých, v mnoha různých edicích a překladech existujících textů magisteria není třeba uvádět stránky, stačí např. GS 22 (bez stránky). K číslování nadpisů: víceřádkové je pro vědeckou práci velmi vhodné. Je třeba zvážit, je-li dobré číslovat též úvod a závěr. Nepochopil jsem, proč autor cituje Theologickou sumu sv. Tomáše z internetu (byť s e-verzí jistě pracoval) a proč ji uvádí v seznamu literatury v oddíle „články“.

Práce hodnotím jako více než dobrou. K obhajobě prosím připravit odpovědi na tyto čtyři otázky:

1. základní přehled pojednání o 1. přikázání Dekalogu.
2. Co znamená spojka „nakolik“.
3. Co to je „symbolon“ v křesťanství a jaké známe jeho formy.
4. Jaké základní publikace pro studium islámu máme k dispozici.

Prokop Brož

V Praze 22. října 2006